

Eva Jaczová

* 30. január 1920, Piešťany
† 18. jún 1998, Bratislava

Eva Jaczová-Teplá, rodená Šajová, patrila do generácie výrazných baletných umelcov Slovenského národného divadla. Ako interpretka a publicistka začala svoju kariéru pod menom Eva Teplá, vo svojej neskoršej interpretačnej, pedagogickej a publikačnej aktivite používala meno Eva Jaczová. Vo významnej miere sa zaslúžila o vybudovanie štátneho tanečného školstva, čím neoceniteľne prispela k povzneseniu interpretačnej úrovne slovenského baletu. Ako prvá dramaturgička Baletu SND sa okrem uvádzania diel svetovej baletnej literatúry usilovala o vznik pôvodnej tvorby. Významná je aj jej publikačná činnosť. Do histórie vošla ako prvá slovenská autorka odborných publikácií o baletnom umení, mienkovorná tanečná kritička a publicistka. Jej žiaci ju poznali najmä ako nesmierne vzdelaného, kultúrne rozhladeného, precízneho človeka s nevyčerpateľnou energiou a s iskrivým zmyslom pre humor.

© Výstavu pripravil Divadelný ústav v spolupráci so Slovenským národným divadlom, 2018.
Autorka výstavy Monika Čertežní, grafické riešenie Viera Burešová.
Dokumentačný materiál použitý z archívov jej žiakov, rodiny, Divadelného ústavu a Slovenského národného divadla.
Autori fotografií: Apfel, L. Zelms, J. Podhorský, F. Skripský.

Sólistka baletu SND

Raymonda, 9. 12. 1950
hudba: Alexander Konstantinovič Glazunov, libreto: Marius Petipa, Lídia A. Paškovová
choreografia: Stanislav Remar
scéna: Richard Pastor, kostýmy: Stanislav Remar
dirigent: Tibor Andrašovan
Eva Teplá, Rajmund Lukáčí (II. Abderámov sprievod, Španielsky tanec)

Adagio
Eva Teplá, Fridrich Füssegger

Odborné tanečné vzdelanie získala Eva Jaczová-Teplá na Baletnej akadémii V. G. Trojanova v Budapešti, ktorú absolvovala v majstrovskej triede verejným koncertom v roku 1939.

Do baletného súboru Slovenského národného divadla nastúpila v divadelnej sezóne 1939/1940 a ako sólová tanečnica tu pôsobila takmer 15 rokov. Jej kariéru hned' na začiatku prerušil nástup fašizmu v období Slovenskej republiky. Aktívne sa zúčastnila odboja v Slovenskom národnom povstani, pomáhala pri ošetrovaní zranených partizánov a pri zaobstarávaní zdravotníckeho materiálu. Celá jej rodina počas 2. svetovej vojny zahynula v koncentračnomtábore.

Po oslobodení sa Eva Jaczová-Teplá vrátila do Baletu SND, kde stvárnila mnohé sólové úlohy. Napríklad v Dvořákových *Slovanských tancoch* bol jej partnerom renomovaný sólista Fridrich Füssegger a choreografiu vytvorila jej niekdajšia učiteľka Ella Fuchsová-Lehotská. Jej najpamätejšou úlohou bola démonická postava kráľovnej Raguny v *Labuťom jazere* v choreografii Rudolfa Macharovského. Účinkovala tiež napríklad v baletoch *Z rozprávky do rozprávky*, *Princezná Hyacinta*, *Coppélia*, *Raymonda*, *Bolero*, *Popoluška* a v mnohých ďalších baletných inscenáciách aj v baletných obrazoch operných predstavení.

Hlúpy Jano, 7. 6. 1947
hudba: Oskar Nedbal, libreto: František Karel Hejda
choreografia: Stanislav Remar
scénické návrhy: Ladislav Vychodil
dirigent: Tibor Andrašovan

Hlúpy Jano, 7. 6. 1947
hudba: Oskar Nedbal, libreto: František Karel Hejda
choreografia: Stanislav Remar,
scénické návrhy: Ladislav Vychodil
dirigent: Tibor Andrašovan

HLÚPY JANO

Baletná pantomima v 5 obrazoch. Hudbu skloň Oskár Nedbal. Profil ľudovej rozprávky napsal F. K. Hejda. Choreografia a režia Stanislav Remar. Drezur Tibor Andrašovan. Korepetícia Karol Vašt. Scéna Ladislav Vychodil. Kostymy Anna Nedvídová a Bohdan Pelikán. Technické vedenie inšp. Jindřich Kouřil. Svetlo inšp. Vladimír Hruška. Divadelný majster Anton Zábeňský. Premiéra 7. júna 1947.

Popoluška, 18. 5. 1951
hudba: Sergej Sergejevič Prokofiev, libreto: Nikolaj Dmitrijevič Volkov
choreografia: Stanislav Remar
scénické návrhy: Jozef Valenčík, kostymové návrhy: Stanislav Remar
dirigent: Gerhard Auer
Alica Baumruková-Vajdová (víla – žobráčka), Trúda Tašká-Boudová (víla – jar)
Elena Bubnová Sepešiová (víla – leto), Eva Jaczová-Teplá (víla – zima),
Mária Dvorská-Ryšánská (víla – jeseň)

Slovenské tance, 8. 6. 1946
hudba: Antonín Dvořák, libreto: Achille Viscusi
choreografia: Ella Fuchsová-Lehotská
scénické návrhy: František Kudláč
dirigent: Tibor Frešo
Eva Teplá, Bedřich Füsseger (Nevesta a ženich v Slovenskej svadbe)

Národné divadlo	
Princezná Hyacinta	
Greteská baletná pantomima v 3 dielach (7 obrazoch).	
Napsal: Ladislav Novák. Hudbu skloň: Oskár Nedbal.	
Režia: Tibor Frešo. Choreografia: Bedřich Füsseger.	
Výprava: Václav Gottlieb.	
Kovák	Ján Skerlický
Káčka, jeho manželka	Anton Veselý ml.
Hančka, ich dcéra	Anton Ludvík
Hedviga, jeho manželka	Milena Šimáčková
Hýčka, ich dcéra	Tamara Izotovská
Sof, ťakok v Troškách	Josef Zajko
Zvonička, potulný rytec	Bedřich Füsseger
Dom, Farma, mesto, hľadanie	Dominik Aragon
Aratron, čarodejník z neznámych zemí	Karel Srem
Pusol doma Panflíkia	Alojz Červenka
Pospolitý	Ján Tališ
Hlásateľ na Troškách	Zdeněk Hirša
Spanielky Eva Bila, Magdaléna Gregorová, Zora Sedová, Viera Prokešová, Zlma Černochová, Ingrid Ovčáčková	Magdaléna Gregorová
Oriental, Isabela Černochová, Alena Vatsová, Eva Teplá, Viktor Vallo a baletný sbor	Cecília Černová
Upír	Zora Sedová
Leda	Viktor Vallo
Semiramis, kráľovná asyrská	Eva Bila
Asur, asyrský vojak	Ján Tališ
Kleopatra, kráľovná egyptská	Milada Fryslová
Jej oťrot	Nada Hradcká
Vladíkynia ríše Hyacintov	Kapucínskia Helena Bulová, Etela Vargová, Irena Palčíková
Amor	Budičík, motýlik, detský divadelný balet
Horák, Horák, Isabela Černochová, Alena Vatsová, Eva Teplá a celý baletný sbor	Princemino družky, hyacinth, písťatá, stuhovia, družina Aratrona, Spaniel, družina doma Panflíka, opice

Súpis postáv v baletnom súbore Slovenského národného divadla

31. 5. 1940 <i>Z rozprávky do rozprávky</i> choreografia: Bohumil Relský hudba: Oskar Nedbal Máj/Orient/Hyacinty	12. 4. 1947 <i>Šeherezáda</i> choreografia: Rudolf Macharovský hudba: Nikolaj Andrejevič Rimskij-Korsakov Adenaida	18. 5. 1951 <i>Popoluška</i> choreografia: Stanislav Remar hudba: Sergej Sergejevič Prokofiev Vília Zima/Dievčatá s pomarančmi
22. 12. 1945 <i>Princezná Hyacinta</i> choreografia: Bedřich Füsseger hudba: Oskar Nedbal Orient/Hyacinty	11. 5. 1947 <i>Z rozprávky do rozprávky</i> choreografia: Rudolf Macharovský hudba: Oskar Nedbal Milena/Svätujánske mušky	12. 12. 1951 <i>Raymonda</i> obnovená premiéra choreografia: Stanislav Remar hudba: Alexander Konstantinovič Glazunov Fantastický valčík/Španielka/Čardáš/II. variácia
8. 6. 1946 <i>Slovanské tance</i> choreografia: Ella Fuchsová-Lehotská hudba: Antonín Dvořák Kvetn/Nevesta/Snehové vločky	7. 6. 1947 <i>Hlúpy Jano</i> choreografia: Stanislav Remar hudba: Oskar Nedbal Krakoviak/Tanec pážat	27. 6. 1952 <i>Plamene Paríža</i> choreografia: Stanislav Remar hudba: Boris Vladimirovič Asafiev Jeanne
21. 12. 1946 <i>Piková dáma</i> choreografia: Rudolf Macharovský hudba: Piotr Iljič Čajkovskij Zbor	6. 5. 1948 <i>Bolero</i> choreografia: Miroslav Kúra hudba: Maurice Ravel Sólo	26. 9. 1953 <i>Labutie jazero</i> choreografia: Stanislav Remar hudba: Piotr Iljič Čajkovskij Maďarka (Rotbartov sprievod)
25. 1. 1947 <i>Labutie jazero</i> choreografia: Rudolf Macharovský hudba: Piotr Iljič Čajkovskij Raguna/Čary a kúzla/Ohnivé jazyky/Čierne labute/Čierny oblak	22. 2. 1950 <i>Coppélia</i> choreografia: Stanislav Remar hudba: Léo Delibes Jej priateľky	20. 2. 1954 <i>Romeo a Júlia</i> choreografia: Miroslav Kúra hudba: Sergej Sergejevič Prokofiev Kapuletová
	9. 12. 1950 <i>Raymonda</i> choreografia: Stanislav Remar hudba: Alexander Konstantinovič Glazunov Kráľovná /II. Abderámov sprievod	

Labutie jazero, 25. 1. 1947
hudba: Piotr Iljič Čajkovskij, libretto: Vladimír Petrovič Begičev, Vasilij Fiodorovič Gelcer
choreografia: Rudolf Macharovský
scénické návrhy: Ladislav Vychodil
dirigent: Tibor Frešo
Eva Teplá (Raguna), Eliška Slancová (Odetta)

Zakladateľská osobnosť slovenskej baletnej pedagogiky

V roku 1949 nastúpila Eva Jaczová-Teplá ako externá pedagogička klasického tanca na tanečnom oddelení Štátneho konzervatória v Bratislave a v školskom roku 1954/1955 už zastávala funkciu vedúcej tohto oddelenia. Od začiatku svojho pôsobenia sa snažila o dobudovanie odborne erudovaného pedagogického zboru.

V roku 1957 stážovala v Moskovskom akademickom choreografickom učilišti a v Leningradskom akademickom choreografickom učilišti A. J. Vaganovovej, kde si osvojila metodické postupy v oblasti baletnej pedagogiky. Vedomosti o tanečnej metodike si doplnila aj na stáži v Maďarskom baletnom inštitúte v Budapešti.

Na základe týchto skúseností vypracovala v roku 1973 návrh na organizačný štatút, osnovy a učebné plány pre zriadenie osemročného baletného učilišta v Bratislave. Tento návrh sa neskôr stal východiskom pre založenie Hudobnej a tanečnej školy, ktorá sa stala významným medzníkom vo vývoji slovenského baletného umenia. Neoceniteľnými spolupracovníkmi a podporou v tomto úsilí jej boli najmä Zlatica Vincentová, Ol'ga Markovičová a Peter Martin Rapoš. V školskom roku 1975/1976 sa experimentálne začala osemročná výchova tanečných umelcov v prechodne pridelenej triede Základnej deväťročnej školy v Bratislave na Pašackého ulici. Vyvrcholením tohto priekopníckeho snaženia bol v školskom roku 1979/1980 začiatok odborného pedagogického vzdelávania na Hudobnej a tanečnej škole na Gorazdovej 20 v Bratislave. Na čele organizácie tohto procesu stáli umelecká vedúca Eva Jaczová a riaditeľ Ing. Ján Kyndl. V roku 1989 škola dostala názov Tanečné konzervatórium, ktorý bol v roku 1992 zmenený na Tanečné konzervatórium Evy Jaczovej.

Počas svojej 52-ročnej pedagogickej a umeleckej činnosti vychovala Eva Jaczová mnoho baletných umelcov a popredných sólistov pôsobiacich v SND a v iných divadlech u nás i v zahraničí. Veľkú časť jadra pedagogického zboru Tanečného konzervatória Evy Jaczovej v Bratislave v minulosti tvorili a dodnes tvoria práve jej žiaci.

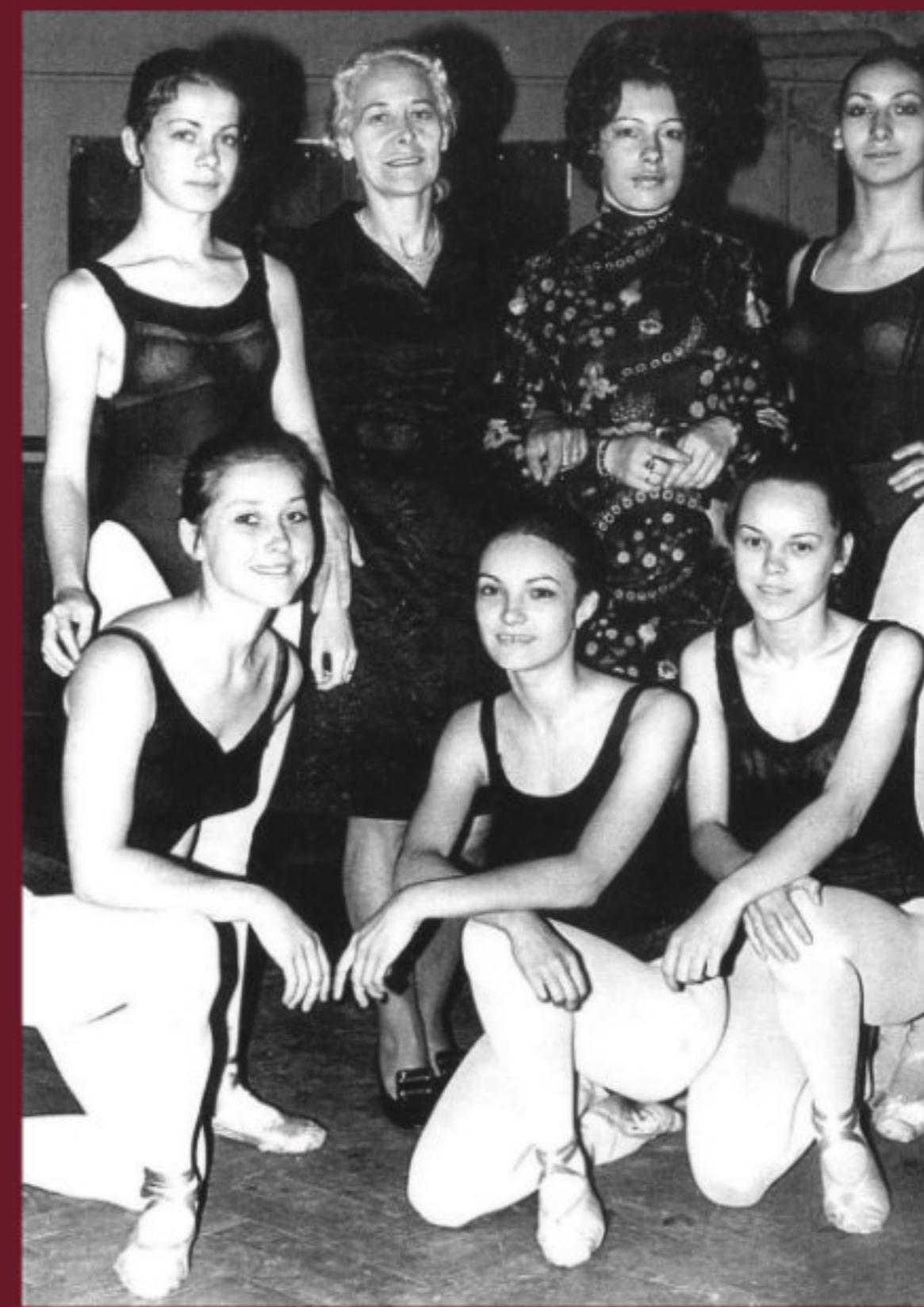
Pri príležitosti 25. výročia založenia školy Krajský úrad v Bratislave udelil Tanečnému konzervatóriu Evy Jaczovej medailu Bulla Aurea Bratislavensis. Jedno z najvýznamnejších ocenení získala škola v podobe Medaily Anny Pavlovovej od Ruského kultúrneho centra v Bratislave.

Prví absolventi Hudobnej a tanečnej školy na Gorazdovej 20 v Bratislave
horný rad: Lucia Nováková, Zuzana Zverková, Simona Paldiová
spodný rad: Lýdia Sečkárová, Eva Jaczová, Silvia Schulzová

Maturitný ročník Tanečného oddelenia Konzervatória v Bratislave v školskom roku 1965/1966:
Alexander Šátek, Zuzana Ritóková, Vladimír Marek, Trúda Tašká-Boudová, Eva Jaczová, Ivan Jakuš,
Viola Kružinská, Eva Štepánová, Zdeněk Hanzlovský, Katarína Otahalová, H. Špániková

Eva Jaczová s poslucháčkami Tanečného oddelenia Konzervatória
v Bratislave v školskom roku 1970/1971 na baletnej sále na Veternej ulici:
Alena Macháčová-Boskovičová, Rozália Zmeková-Brunnerová-Krchlíková,
Gabriela Marková-Várošová, Kornélia Miklášová-Horíková, Zora Dvorínová-Jaczová

Absolventský koncert Tanečného oddelenia Konzervatória v Bratislave, školský rok 1971/1972

Absolventský koncert Hudobnej a tanečnej školy v Bratislave, školský rok 1983/1984

DIVADELNY ÚSTAV
BRATISLAVA
THE THEATRE INSTITUTE

Oľga Markovičová, Eva Jaczová, Ing. Jozef Kindl, Oľga Bulachová, Ján Haľama, Ján Kmet,
Zlatica Vincentová (v pozadí sú študentky Hana Lukačovičová a Nora Gallovičová-Martinková)

Pedagógovia Tanečného oddelenia Konzervatória v Bratislave v školskom roku 1970/1971:
Heda Melicherová, Miroslav Štauder, Oľga Markovičová, Eva Jaczová

Maturitné skúšky na Hudobnej a tanečnej škole na Gorazdovej 20
v Bratislave v školskom roku 1983/1984 pedagógovia: Helena Hazuchová,
Dagmar Remišovská, Žofia Tóthová, Oľga Markovičová, Ing. Jozef Kindl, Eva
Jaczová, Oľga Bulachová, Zlatica Vincentová, Peter Martin Rapoš, Ján Kmet

Žiaci Evy Jaczovej:

Florentina Lojeková
Miroslav Štauder
Juraj Dubovec
Ján Haľama
Jozef Nagy
Želmíra Kúdel'ová
Mikuláš Sivý st.
Ivan Jakuš
Zdenek Hanzlovský
Mikuláš Vojtek
Ľubomír Ačai
Alena Macháčová
Rozália Zmeková
Zora Dvorínová
Richard Ivan
Simona Bartošková
Silvia Schultzová
Monika Caunerová,
Andrea Svobodová...

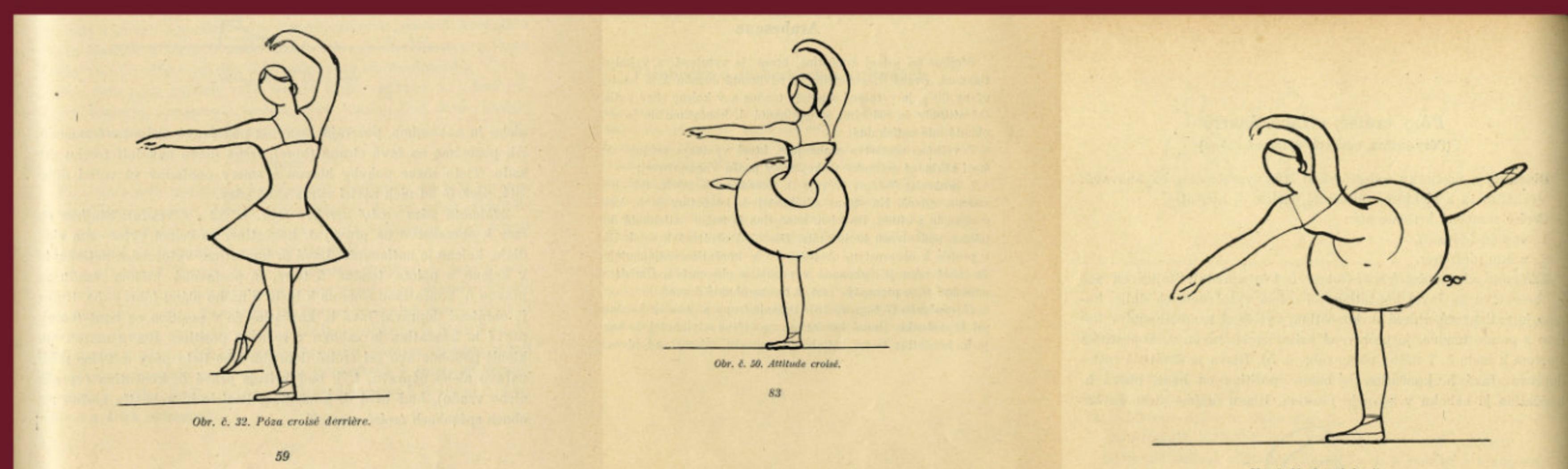
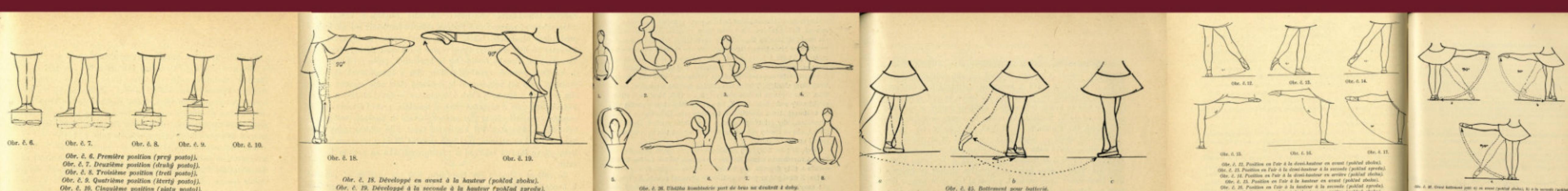
Priekopníčka slovenskej baletnej literatúry

V roku 1949 vydala Matica Slovenská dvojzväzkovú metodickú príručku Evy Teply Učebnica klasického tanca. Na publikácii sa okrem ilustrátora Františka Kudláča podieľal anatomico-fyzikálnymi komentármami jej manžel, lekár Richard Teplý a autorom klavírneho sprievodu k cvičeniam bol hudobný skladateľ Tibor Andrašovan.

V rozsiahlej publikáčnej činnosti jej nepochybne napomáhala aj znalosť francúzštiny, maďarčiny, nemčiny a ruštiny.

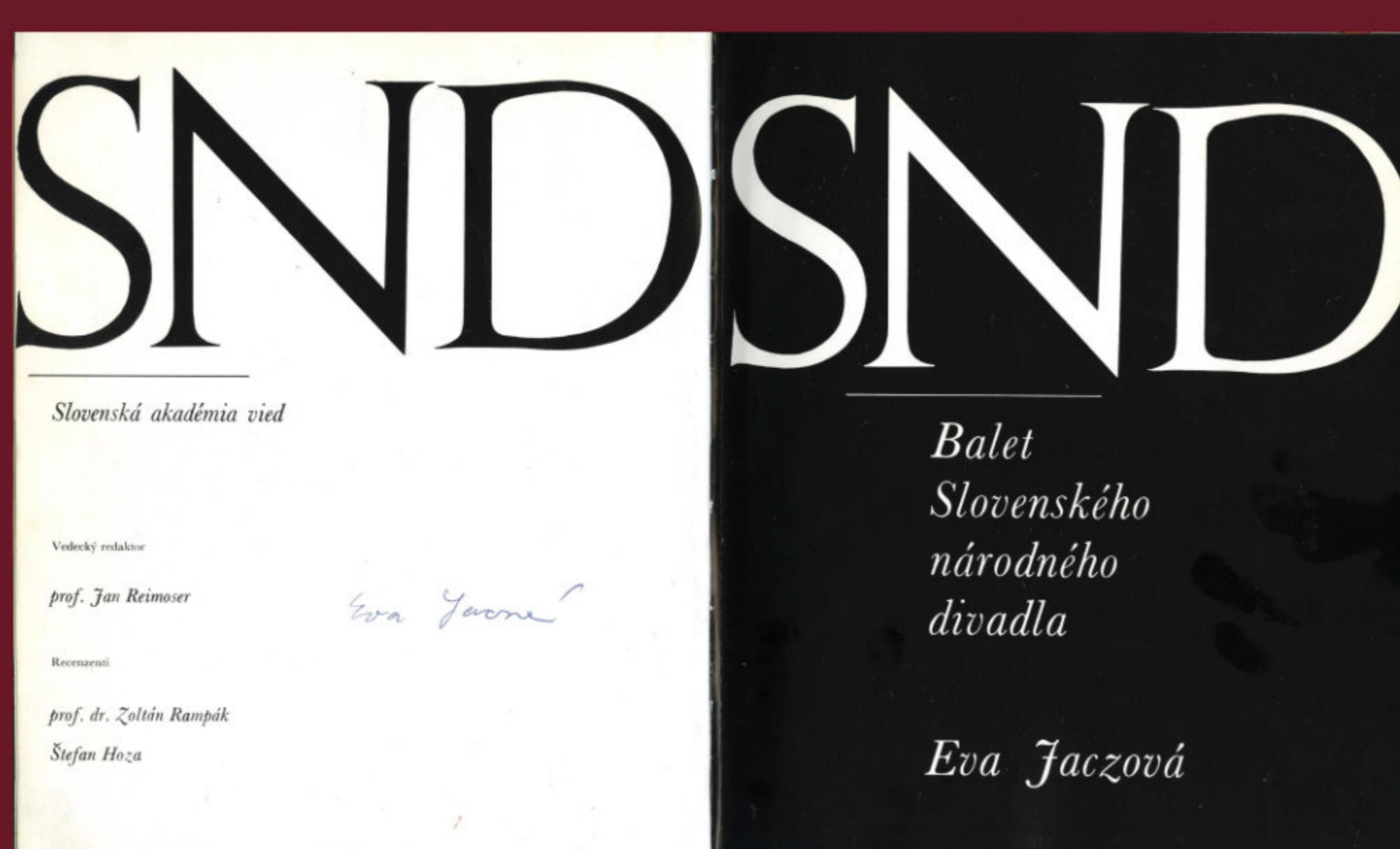
Slovenská akadémia vied v roku 1971 vydala monografiu Evy Jaczovej Dejiny Baletu SND. Publikácia sa stala prvým a základným dielom svojho druhu nielen v slovenskej, ale aj vo vtedajšej československej divadelnej literatúre. V diele podrobne spracovala štyridsať päťročné pôsobenie baletného súboru Slovenského národného divadla. Táto publikácia je dodnes ťažiskovým zdrojom informácií o baletných inscenáciách a interpretačných generáciách baletných umelcov toho obdobia.

Svojimi kritikami a recenziami baletných inscenácií sa zaradila medzi významných mienkovorných baletných publicistov.

Ilustrácie z knihy
TEPLÁ, Eva. Učebnica klasického tanca I..
Martin: Matica Slovenská, 1949, 49 – 83 s.
ilustrácie: František Kudlák

TEPLÁ, Eva. Učebnica klasického tanca I..
Martin: Matica Slovenská, 1949, 3 s.

JACZOVÁ, Eva. Balet Slovenského národného divadla. Bratislava:
Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1971, 4 – 5 s.

